

Sygn. akt I CZ 53/15

POSTANOWIENIE

Dnia 17 czerwca 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marian Kocon (przewodniczący)

SSN Irena Gromska-Szuster (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z wniosku J. N.-P.

przy uczestnictwie A. N.-P.

o podział majątku wspólnego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 17 czerwca 2015 r.,

zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Okręgowego

w W. z dnia 3 września 2014 r.,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem częściowym z 21 października 2013 r. Sąd Rejonowy w O. dokonał częściowego podziału majątku wspólnego J. N.- P. i A. N. – P. i przyznał J. N.- P. własność określonego samochodu osobowego oraz opisane w postanowieniu roszczenia z nim związane.

Sąd Rejonowy wskazał, że wnioskodawczynie w toku postępowania o podział majątku wspólnego wniosła o wydanie postanowienia częściowego rozstrzygającego o podziale majątku wspólnego w zakresie samochodu osobowego marki Skoda Octavia oraz roszczeń związanych z tym samochodem, w tym wynikających z zawartej umowy ubezpieczenia auto casco i wносиła o przyznanie jej na własność tych składników majątku wspólnego. Pełnomocnik uczestnika na rozprawie 21 października 2013 r. uznał to żądanie i przychylił się do wniosku o wydanie postanowienia częściowego. Mając na uwadze zgodność stanowisk stron co do sposobu podziału tych składników majątku wspólnego oraz fakt, że samochód był i nadal pozostaje w użytkowaniu wnioskodawczynie, Sąd Rejonowy uznał wniosek o wydanie postanowienia częściowego w żądanym zakresie za zasadny i uwzględnił go na podstawie art. 567 w zw. z art. 688 i art. 622 k.p.c.

Wniosek pełnomocnika uczestnika o uzupełnienie powyższego postanowienia przez rozstrzygnięcie, że wnioskodawczynie zobowiązana jest do spłaty na rzecz uczestnika kwoty 22 601,52 zł tytułem spłaty z tego składnika majątku wspólnego, Sąd Rejonowy w O. oddalił postanowieniem z 25 listopada 2013 r.

W wyniku apelacji uczestnika postępowania Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z 3 września 2014 r. uchylił postanowienie częściowe i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy stwierdził, że sąd w sprawie o podział majątku wspólnego może wydać postanowienie częściowe obejmujące niektóre składniki majątku wspólnego, jednak musi w takiej sytuacji orzec o całości roszczeń wiążących się tymi składnikami majątku. Natomiast w zaskarżonym postanowieniu Sąd, mimo przyznania wnioskodawczynie składnika majątku wspólnego, nie orzekł o wyrównaniu wartości udziałów w majątku odrębnym (o dopłacie) na rzecz

uczestnika postępowania ani nie wskazał, że takie rozliczenie nastąpi w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie, jak również nie rozstrzygnął istniejącego sporu o nakłady. W sprawie bezsporne było komu przyznać samochód objęty wnioskiem, początkowo sporna była jego wartość. Sąd Rejonowy nie wskazał w zaskarżonym postanowieniu ustalonej w sprawie wartości samochodu, jak również nie orzekł o wysokości spłaty z tego tytułu od wnioskodawczynie na rzecz uczestnika ani o rozliczeniu nakładów poniesionych na samochód przez wnioskodawczynię.

Sąd Okręgowy wskazał, że co prawda pełnomocnik uczestnika na ostatniej rozprawie przed wydaniem zaskarżonego postanowienia nie kwestionował wartości samochodu wynikającej z opinii biegłego ani nie oponował przeciwko przyznaniu samochodu wraz ze związanymi z nim roszczeniami wnioskodawczynie i nie wypowiedział się co do sposobu rozliczenia tego składnika majątkowego, jednak w świetle postanowień art. 212 k.c. Sąd Rejonowy powinien z urzędu rozstrzygnąć kwestię ewentualnych nakładów na ten przedmiot i spłat między stronami.

Uznając, że w zakresie objętym postanowieniem częściowym Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania wskazując na potrzebę ustalenia wartości samochodu, wysokości ewentualnych nakładów poczynionych na samochód oraz ewentualnych spłat bądź dopłat.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniosła wnioskodawczynie zarzucając naruszenie art. 386 § 4 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przez bezpodstawne przyjęcie, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Wskazała, że uczestnik postępowania, reprezentowany przez zawodowego pełnomocnika, nie kwestionował wartości samochodu ani nie zgłosił żadnych roszczeń z tytułu podziału tego składnika majątku wspólnego, w szczególności z tytułu nakładów, wydatków czy innych świadczeń jak również nie wniósł o zasądzenie spłat ani dopłat z tytułu zniesienia współwłasności samochodu. Podobnie wnioskodawczynie nie wносиła o rozliczenie nakładów poniesionych na samochód. Sąd pierwszej instancji rozpoznał zatem istotę sprawy w zakresie okoliczności mających znaczenie dla rozstrzygnięcia objętego postanowieniem częściowym, a jeżeli Sąd drugiej instancji uznał za konieczne wskazanie wartości samochodu oraz

orzeczenie o spłatach, powinien sam wydać stosowne rozstrzygnięcia, gdyż ich brak nie oznacza nierozpoznania istoty sprawy ani nie wymaga przeprowadzenia jakiegokolwiek postępowania dowodowego. Wnosiła o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jak wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy, przez nierozpoznanie istoty sprawy, o którym mowa w art. 386 § 4 k.p.c., należy rozumieć nierozstrzygnięcie żądań stron, czyli niezafatwienie przedmiotu sporu (porównaj między innymi postanowienia z 23 września 1998 r. II CKN 897/97, OSNC 1999/1/22 i z 19 grudnia 2012 r. II CZ 141/12, niepubl.).

Orzeczenia wydawane w sprawach o podział masy majątkowej, do jakich należą także orzeczenia w sprawach o podział majątku wspólnego byłych małżonków, muszą dotyczyć całości przedmiotu działu i rozstrzygać o wszystkich zgłoszonych wzajemnych roszczeniach współwłaścicieli, w tym o spłacie wartości udziału na rzecz osoby, której rzeczy nie przyznano, o nakładach z majątku osobistego na majątek wspólny i odwrotnie oraz o dopłatach wyrównujących udział. Wszystkie te rozstrzygnięcia są ze sobą ściśle powiązane i wzajemnie uwarunkowane, stanowią integralną całość i są wzajemnie zależne. Dlatego zasadą jest, że o podziale majątku wspólnego i wszystkich kwestiach ubocznych podlegających rozstrzygnięciu w tym postępowaniu, wskazanych w art. 567 k.p.c., sąd orzeka w postanowieniu kończącym postępowanie w sprawie. Jednakże dopuszczalne jest, przy odpowiednim stosowaniu art. 317 § 1 k.p.c. (art. 13 § 2 k.p.c.), wydanie postanowienia częściowego, obejmującego tylko niektóre składniki majątku wspólnego. Postanowienie takie musi jednak zawierać całkowite rozstrzygnięcie wszystkich wskazanych wyżej kwestii odnoszących się do dzielonego składnika majątku, a zatem musi zawierać zarówno rozstrzygnięcie o przyznaniu tego składnika jednemu z uczestników, jak i definitywne rozliczenia z tego tytułu (porównaj między innymi uchwały Sądu Najwyższego z 16 stycznia 1984 r. III CZP 72/83, OSNC 1984/7/115, z 7 maja 2010 r., III CZP 34/10, OSNC 2010/12/160 oraz postanowienia z 24 listopada 2000r. V CKN 1220/00 i z 12 grudnia 2006 r. II CSK 272/06).

Nie ulega wątpliwości, że orzeczenie Sądu Rejonowego w postanowieniu częściowym z 21 października 2013 r. o należącym do majątku wspólnego uczestników samochodzie osobowym nie zawiera rozstrzygnięcia żadnej ze wskazanych wyżej kwestii, poza przyznaniem tego składnika majątku wnioskodawcy. Uzasadnienie postanowienia nie zawiera także żadnych ustaleń w kwestii wartości i wzajemnych rozliczeń dzielonego składnika majątku ani wyjaśnienia, dlaczego rozliczenia takiego brak. W szczególności Sąd pierwszej instancji nie odniósł się do zgłoszonych przez wnioskodawczynię w piśmie z 2 grudnia 2011 r. (k. 203-204) twierdzeń o nabyciu tego składnika majątku wspólnego ze środków jej majątku odrębnego ani do zgłoszonego w odpowiedzi na wniosek przez uczestnika postępowania (k. 50) wniosku o ustalenie nierównych udziałów i wniosku o zasądzenie na jego rzecz stosownych spłat. Nie wiadomo więc, czy Sąd pierwszej instancji dlatego nie zasądził na rzecz uczestnika spłaty, że uznał, iż ten składnik majątku wspólnego w całości został nabyty ze środków majątku odrębnego (osobistego) wnioskodawczyni, zgodnie z jej twierdzeniami, czy też uznał, że uczestnik w odniesieniu do podziału tego składnika majątkowego zrzekł się spłaty, o którą - w odniesieniu do podziału całego majątku - wnosił w odpowiedzi na wniosek, a jeżeli tak, to nie wiadomo, na jakiej podstawie Sąd uznał, że nastąpiło zrzeczenie się spłaty.

W tej sytuacji trafnie Sąd Okręgowy stwierdził, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, co zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c. uzasadniało uchylenie postanowienia częściowego i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania.

Zażalenie wnioskodawczyni na to rozstrzygnięcie Sądu drugiej instancji jest zatem nieuzasadnione, co skutkowało jego oddaleniem na podstawie art. 398¹⁴ w zw. z art. 394¹ § 3 i w zw. z art. 394¹ § 1¹ k.p.c.